

לכבוד
פרופ' יפה זילברשץ, יו"ר ות"ת
yaffaz@che.org.il: באמצעות:

הנדון: פיתוח מודל תקצוב עבור סטודנטים עם מוגבלות במוסדות להשכלה גבוהה

שלום רב,

במפגש בין יו"ר ות"ת, פרופ' יפה זילברשץ, לבין ועדת ההיגוי של פורום דיקני הסטודנטים שהתקיים ב-5.2.17, הוצגו עדויות ונתונים לגבי העלייה הדרמטית במספרם של סטודנטים עם מוגבלות במוסדות להשכלה גבוהה, זאת לצד העדר תכנית תקצוב נאותה לסטודנטים אלה.

במפגש פורום דיקני הסטודנטים שנערך ב-4.1.18 בהשתתפות למעלה מ-30 דיקני סטודנטים ובהשתתפות נציגי נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ממשרד המשפטים, נציגות פורום רכזות הנגישות במוסדות להשכלה גבוהה, אגף הקרנות בביטוח הלאומי והתאחדות הסטודנטים, התגבשה הסכמה רחבה לגבי הצורך בגיבוש מענה תקציבי דחוף לצורך עמידה באתגרי נגישות השירות ופתרונות נגישות נוספים עבור סטודנטים.

במסגרת דיוני השולחנות העגולים במפגש מופו הצרכים המיידיים בתחום ההנגשה שאינם זוכים למענה סביר במתווה התקצוב הנוכחי של ות"ת:

1. תמיכה וליווי אקדמי בסטודנטים עם מגבלות (לסטודנטים מסויימים יש צורך גם בתמיכה וליווי חברתי - לדוגמה סטודנטים על הספקטרום)
2. הנגשת חומרי למידה (תמלול, הקראות, התאמה לקוראי מסך, הרחבת למידה מרחוק)
3. הנגשת בחינות (מקריאים, משכתבים, הבחנות בחדרים נפרדים)
4. הנגשה פיזית של מתקני הלימוד והנגשת סביבות הלמידה (מעבדות, ספריות)
5. הדרכה, התאמה ואספקה של טכנולוגיות עזר ללמידה עצמאית לסטודנטים
6. שילוב סטודנטים עם מוגבלות בפעילות חוץ קמפוס ובפעילות חוץ אקדמיות (ספורט, כנסים, אירועים, מעורבות חברתית, ימי סטודנט)
7. הדרכות בנושאי נגישות לסגלים השונים של המוסדות האקדמיים

ות"ת מעניקה מענה מסויים בתחום ההנגשה הפיזית (סעיף 4) אך נמנעה עד כה מטיפול בתחומים הנוגעים להנגשת השירות והמידע וכן בנושא של ליווי ותמיכה בתחום של מוגבלויות נפשיות. גם תכניות קודמות (ובראשן "מיזם מהפכה בהשכלה" של הביטוח הלאומי) התמקדו ברובן בהיבטים פיזיים של מרכזי התמיכה. כיום, עם כניסתו לתוקף של חוק הנגישות, ועם ההתפתחות המבורכת של השיח בנושא הנגישות – המוסדות מוצאים את עצמם מול גל בקשות בהיקפים כספיים משמעותיים שאינם זוכה למענה סביר.

דיקני הסטודנטים מצביעים על הצורך הדחוף לשלב את נושא הנגישות בסדר העדיפויות הלאומי ולהכריז על פיתוח מודל תקצוב חדש בתחום הנגישות והכללתו בתכנית החומש של ות"ת.

תחום נגישות השירות מלווה אותנו בחיי היום יום בקמפוס והוא ליבת העשייה שלנו. תחום זה נוגע לעבודת מרכזי התמיכה (מרכזי נגישות), נוגע להתאמות בלמידה, נוגע באופן כואב בגיוסם של משכתיים, מקריאים, חדרים והתאמות בדרכי ההבחנות, נוגע לעבודת רכזת נגישות, נוגע לעבודת הדרכת הסגלים המנהליים והאקדמיים, נוגע לתשתיות ההוראה והלמידה מרחוק ועוד. **תחום זה אינו מתקצב על אף מרכזיותו והכרחיותו בהבטחת שוויון אקדמי בין הלומדים.**

כדיקנים, חשוב לנו להדגיש כי מיזם "מהפכה בהשכלה" של הביטוח הלאומי סייע מאד בפיתוח מרכזי התמיכה והבטחת התשתיות הפיזיות והאנושיות. אולם מאז סיום התוכנית לפני מספר שנים התחזקה השוטפת והמימון של מרכזי התמיכה ובעלי התפקידים נופל כמעמסה על גבם של המוסדות. מעמסה נוספת היא התמיכה המלאה והשוויונית שהמוסדות מעניקים לסטודנטים רבים עם מוגבלויות, שאינם זכאים ל'סל שיקום' בביטוח לאומי.

הדיקנים הסכימו כי קיים הכרח מידי בהבניית מודל תקצוב לסטודנטים עם מוגבלות (מכל הסוגים) בהתבסס על מודל התקצוב הקיים עבור סטודנטים עם לקויות למידה. ראוי לציין כי בשלב ראשון, וכמענה חירום מיידי, ניתן לתת מענה מסוים לצורך של תמיכה וליווי אקדמי (סעיף 1) ע"י הכרה בסטודנטים עם מוגבלות כסטודנטים הראויים לתמיכה ולסיוע במסגרת מודל התקצוב של סטודנטים עם לקויות למידה (ותוך הרחבה משמעותית של היקף התמיכה המועבר לתחום זה). אך, בשלב שני, יש חובה לפתח מודל תקצוב ייעודי לסטודנטים עם מגבלות באופן שייתן מענה ליתר הצרכים הייחודיים שלהם.

נציין כי בהתאם לניסיון שהצטבר, הגורם האנושי התומך והמלווה לצד תכניות תמיכה מובנות הוכחו כמרכזיים בהצלחתם של סטודנטים עם מוגבלויות. גם נציגי הקרנות בביטוח הלאומי מסכימים לנחיצות המעורבות של ות"ת בבניית מודל תקצוב הנועד לסטודנטים עם מוגבלויות.

לסיכום, מודל התקצוב לטובת סטודנטים עם ליקויי למידה הינו מודל ברור עם קריטריונים מובחנים שעמו אנו רגילים לעבוד. הוא מהווה גורם מדרבן לעשייה ולמתן שירות איכותי לסטודנטים. חשוב לנו לאמץ מתווה דומה גם לטובת סטודנטים עם מוגבלות שאינם מתקצבים. בחלק מהתחומים יש הזדמנות אף לאגם משאבים ולאחד בין שני המודלים (למשל בכלל הקשור לסדנאות). יחד עם זאת, תקצוב דחוף נדרש במימון התאמות מורכבות בתנאי ההבחנות (משכתיים, מקריאים, חדרי בחינה עם מיעוט נבחנים), בהרחבת תפקיד רכזת הנגישות, וכן במימון התאמות בלמידה כגון מערך חונכים ומענה פרטני של אנשי מקצוע. נושא חשוב נוסף הוא פיתוח סדנאות ייחודיות לטובת הסגלים השונים. הדרכות הסגלים נדרשות על פי חוק, מתוך הכרה כי שינוי תפיסתי והעלאה למודעות אינם יכולים להיות רק ברמת הסטודנט הבודד אלא נדרש גם שינוי מערכתי. פעולות אילו נדרשות על פי התקנות בחוק שיווין זכויות שאושרו זה מכבר ואינן מקבלות תקצוב.

אנו גאים מאד בהשתלבות של סטודנטים עם מוגבלויות במחלקות השונות ובתוכניות הלימודים המגוונות. אנו רואים בכך הזדמנות להצטיינות בלמידה ובהוראה ואיננו מחפשים דרכי קיצור. יחד עם זאת, על מנת שנצליח לעמוד בצורה מיטבית באתגר הגדול הזה נדרשת התגייסות של ות"ת לצורך תקצוב ראוי.

בברכה,

ד"ר מושיק לביא, יו"ר פורום דיקני הסטודנטים

חברי וועדת ההיגוי: אלון גייר, שלי הרשקו, פרופ' ג'ני קורמן, ד"ר מיכל רביבו-שטיינר

העתק:

ח"כ אילן גילאון, ראש השדולה למען אנשים עם מוגבלויות

גב' שירה נבון, סמנכ"ל לתקצוב, ות"ת

גבי יעל סימן טוב כהן, ממונה בכירה תחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות, ות"ת

רם שפע, יו"ר התאחדות הסטודנטים הארצית

ערן לוי, מנהל מדיניות ומעורבות חברתית, התאחדות הסטודנטים הארצית

גב' אריאלה הלוינג – פורום מנהלי מרכזי תמיכה, מכללת ספיר, בית ברל

ד"ר שירה ילון חימוביץ, המכללות הלא מתוקצבות, קרית אונו

איילת גופר, ראש פורום רכזות נגישות ארצי, מכללת אורנים

איריס גוראל, ממונה נגישות ארצית, נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים

תמי איילון, סגנית מנהלת קרן מפעלים מיוחדים, אגף קרנות, המוסד לביטוח לאומי